

Rapport 63

November 2021

Analyse van de intensieve trajecten binnen de Niet Rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp (NRTJ) van het Agentschap Opgroeien

Onderzoeker: Thomas De Wispelaere¹
Promotor: Prof. dr. Koen Hermans¹
Copromotor: Prof. dr. Stefaan Pleysier²

¹ LUCAS KU Leuven

² LINC, KU Leuven

Samenvatting

1. Situering van het onderzoek

Het vooronderzoek 'Het ontwikkelen van een concept voor de realisatie van een longitudinaal onderzoek in de jeugdhulp' (EF10) leidde tot een meerjarenplan om in de toekomst de hulpverleningstrajecten van jongeren in de jeugdhulp te monitoren aan de hand van de beschikbare registratiegegevens (Coppens et al., 2016). Dit project benadrukte het belang van het integreren van een basisset van indicatoren in alle bestaande registratiesystemen die moet toelaten om het startpunt, de aangeboden hulp en het eindpunt van hulpverleningstrajecten in kaart te brengen. Een eerste set van basisindicatoren werd al opgemaakt in het vooronderzoek. In 2018-2019 werden in de projecten 'Longitudinaal onderzoek en intersectoraal jaarverslag' (EF44) en 'Longitudinaal onderzoek in de jeugdhulp' (EF52) de eerste stappen gezet om dit plan uit te voeren. In deze projecten lag het accent op (1) het ontwikkelen van een nieuw concept voor het intersectoraal jaarverslag geënt op een intersectorale benadering met bijzondere aandacht voor het ontwikkelen van intersectorale basisset van indicatoren, (2) het opstellen en opvolgen van een implementatieplan om de basisset van indicatoren in te voeren in de bestaande sectorale registratiesystemen, (3) het voorbereiden van een pilootproject, met name de koppeling van gegevens over jeugdhulpverleners met actuele KSZ- en IMA-gegevens, (4) het uitvoeren van een pilootproject naar de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (NRTJ-trajecten). Telkens werden deze projecten opgevat vanuit een pragmatische benadering waarbij zoveel mogelijk werd voortgebouwd op de data die al voorhanden zijn in de huidige systemen.

2. Onderzoeksopdracht

Voortbouwend op de inzichten uit de twee projecten werd een pilootstudie opgezet om aan de hand van de beschikbare gegevens afkomstig uit Domino BinC, Domino OSD en Insisto de NRTJ-trajecten voor de periode 2016-2019 in kaart te brengen. Het gaat meer bepaald om die kinderen en jongeren waarvoor in de onderzoeksperiode 2016-2019 een hulpvoorstel door de Intersectorale Toegangspoort werd geregistreerd. Op basis van de Insisto-gegevens kunnen we het hulpvoorstel en de opgestarte hulp achterhalen. Het einde van de hulp kunnen we vaststellen in de databank Domino BinC. In deze pilootstudie beschikken de onderzoekers over de gegevens die afkomstig zijn van Domino BinC, Domino OSD en Insisto. Het doel van deze werf is zowel inhoudelijk als methodologisch van aard. Het pilootonderzoek moet ons leren wat de mogelijkheden en beperkingen zijn van de huidige registratiegegevens om trajecten in kaart te brengen.

Een verdere afbakening van de onderzoekspopulatie bestaat uit het begrenzen van een cohorte van kinderen en jongeren. Deze beperking zorgt ervoor dat we analyses kunnen uitvoeren op een specifieke groep jongeren die in een bepaald kalenderjaar instroomt. We bekeken daarvoor de records van jongeren die instromen in de NRTJ in 2016, bestudeerden hun traject tot het einde van 2019 en bekeken wanneer de jongere uitstroomt en of en wanneer de jongere herinstroomt. Binnen die onderzoeksperiode werd de focus gelegd op de cohorte 2016. Dat zijn alle kinderen en jongeren die instromen in de NRTJ die erkend en gesubsidieerd wordt door het Agentschap Opgroeien gedurende het jaar 2016. Het gaat om 4045 unieke jongeren. 3073 kinderen en jongeren werden geholpen door een voorziening erkend en gesubsidieerd door van het Agentschap Opgroeien en 1067 kinderen en jongeren stroomden in de pleegzorg. Voor 95 jongeren verliep het traject zowel via pleegzorg als via een voorziening Jeugdhulp Opgroeien.

Voor de definitie van een hulpverleningstraject bouwden we voort op het vooronderzoek van Coppens et al. (2018). Een hulpverleningstraject bestaat uit meerdere hulpepisodes die bestaan uit één of een aaneenschakeling van type modules. Als er meer dan 30 dagen geteld worden tussen het einde van een module en het begin van een nieuwe module betekent dit dat er een nieuwe zorgepisode start. De periode van 30 dagen is vastgelegd in samenspraak met een diversiteit van stakeholders die betrokken waren in het vooronderzoek. We bouwden voort op deze definitie en namen de grens van 30 dagen mee om het einde van een hulpepisode te kunnen bepalen. Dit leidde tot een indeling in vijf soorten hulpepisodes. Omdat een jongere verschillende type modules op eenzelfde tijdstip kan krijgen, spreken we over hulpcombinaties. Een hulpepisode kan zo bestaan uit verschillende hulpcombinaties. Door de hoeveelheid aan type modules en dus ook hulpcombinaties, besloten we om analyses uit te voeren op een geaggregeerd niveau. Verschillende type modules kunnen samengevat worden onder 'functies' (bv. verblijf, begeleiding, diagnostiek). Wanneer een jongere hulp krijgt die bestaat uit verschillende functies, spreken we over functiecombinaties.

In dit onderzoek maken we een onderscheid tussen vijf types van hulpepisodes op basis van de duur van het binnen de NRTJ. We onderscheiden (1) een korte hulpepisode waarbij jongeren één hulpcombinatie krijgen en uitstromen binnen het jaar, (2) een middellange hulpepisode voor jongeren met één combinatie van hulp die uitstromen na meer dan een jaar maar voor het einde van 2019, (3) lange hulpepisode omvat alle jongeren die instromen in 2016 en eind 2019 geen uitstroombdatum kennen, (4) herinstromers zijn jongeren die uitstroombden en een onderbreking kenden van meer dan 30 dagen waarna ze opnieuw instroomden in de NRTJ en (5) een middellange hulpepisode met korte onderbreking waarbij jongeren een korte stop in de hulpverlening kennen van minder dan 30 dagen. De grens van 30 dagen werd vastgelegd in het vooronderzoek in samenspraak met stakeholders. Een belangrijk

aandachtspunt in die gesprekken was het definiëren van een 'breuk' in het hulpverleningstraject. Vooral vanuit de vertegenwoordigers van de kinderen en jongeren zelf werd benadrukt dat het longitudinaal onderzoek ook een zicht zou moeten geven op de mate waarin jongeren van voorziening veranderen en hoe lang jongeren dan moeten wachten om te kunnen veranderen. Er werd daarom beslist te spreken van een breuk wanneer de jongere meer dan 30 dagen moet wachten voordat er nieuwe hulp opstart.

3. Conclusies

De diversiteit van de diverse trajecten en de complexiteit van de data en de organisatie van de jeugdhulpverlening in Vlaanderen nopen ons tot voorzichtigheid bij het formuleren van conclusies. Dit is een eerste onderzoek met vrij ruwe data dat verdere opvolging, verfijning en verdieping vraagt. Toch formuleren we hier enkele opmerkelijke vaststellingen die we tijdens dit eerste onderzoek deden, zonder daar absolute uitspraken of beleidssuggesties aan te verbinden.

Een eerste vaststelling heeft betrekking op de duur van het traject. Binnen het jaar stroomt 30,65% van de jongeren uit de NRTJ uit en komen tot en met 2019 niet meer in aanraking met de NRTJ. Mogelijks maken zij daarna gebruik van VAPH-ondersteuning of van psychiatrische hulp, maar aangezien we niet beschikken over deze gegevens kan dit niet gefalsifieerd worden. De tweede grootste categorie zijn de jongeren met een middellange duur (langer dan een jaar maar minder dan 4 jaar) die een korte onderbreking kenden zoals een time-out of een overplaatsing (24,33%). Net geen kwart van de jongeren heeft een traject dat start in 2016 en nog steeds bezig is in 2019 (23,21%). De twee kleinste categorieën zijn herinstroom (jongeren die na de beëindiging van de hulp na een periode terug instromen) (11,30%) en middellange hulpepisode (oftewel langer dan een jaar maar minder dan vier jaar) (10,61%). We kunnen dus stellen dat voor een aanzienlijke groep de NRTJ binnen de voorzieningen van Opgroeien binnen het jaar stopt.

Wat betreft de sociaal demografische factoren stellen we vast dat jongens een groter aandeel vormen in de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Toch verandert dit patroon wanneer er meer verschillende hulpvormen aangeboden worden. Binnen de groep met een herhaaldelijke hulpopstart merken we wel een grotere aanwezigheid van meisjes op. De gegevens laten enkel toe om dit vast te stellen, maar voor een verklaring hiervoor is bijkomend onderzoek nodig. Wanneer we de instroomleeftijd analyseren, zien we dat in 2016 het grootse aantal jongeren (oftewel 36,16%) instroomt tussen 15 en 17 jaar. Hoe jonger de leeftijd van de jongere, hoe kleiner hun aandeel in de totale populatie van instromers in 2016. De kleinste groep jongeren zijn 18 jaar en ouder. Voor ongeveer de helft van de jongeren die instroomt tussen nul en twee jaar loopt het traject ook nog altijd in 2019. Hoe ouder de leeftijd, hoe korter de duur van het traject. Wat we ook zien toenemen is het aantal jongeren met een onderbreking naarmate de jongere op een oudere leeftijd instroomt. Ook hier is verder onderzoek nodig om verklaringen te geven.

Tijdens dit onderzoek hebben we ook het soort hulp in de vorm van de functiecombinaties onderzocht. De combinatie die jongeren het meest krijgen is 'verblijf en begeleiding'. Een deel van de jongeren kreeg als laatste functiecombinatie 'diagnostiek' (9,34%). Dit is opvallend, aangezien men zou verwachten dat er na de diagnostiek ook begeleiding en/of behandeling zou opgestart worden. Het kan ook wel het geval zijn dat de jongere na de functie 'diagnostiek' hulp krijgt in andere sectoren zoals de geestelijke gezondheidszorg, het VAPH of rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, maar dat kan op basis van de beschikbare gegevens niet vastgesteld worden. Jongeren krijgen vaker de functie 'verblijf en begeleiding' wanneer zij vijf of meer herhaaldelijke opstarten kenden.

Wanneer we de duur van het traject koppelen aan de laatste verkregen functiecombinatie zien we een groot aandeel van 'verblijf en begeleiding' bij jongeren die instromen in 2016 maar geen uitstroomdatum hebben in 2019. Voor jongeren die minder dan een jaar in de NRTJ gekend zijn, zien we een groot verschil in functiecombinaties. Meer bepaald valt op dat ongeveer 20,39% van de korte trajecten 'diagnostiek' als hulpcombinatie kent. Voor jongeren met een grotere onderbreking dan 30 dagen zijn er twee grote functiecombinaties die naar voor komen 'verblijf & begeleiding' en 'begeleiding'. Voor jongeren met een korte onderbreking zien we een gelijkaardig percentage jongeren met 'verblijf & begeleiding' maar een minder aantal jongeren met enkel 'begeleiding'. In tegenstelling tot een lange onderbreking zien we meer jongeren eindigen met 'diagnostiek'. Jongeren die maar een hulpcombinatie kregen en langer dan een jaar in de NRTJ verblijven krijgen vooral 'verblijf & diagnostiek' of 'begeleiding'.

In de Domino BinC-databank zijn er ook enkele registratievariabelen opgenomen die een ruwe indicatie geven over het bereiken van de doelstellingen van de hulp, vanuit het perspectief van de voorziening. De meerderheid van de jongeren bereikt hun laatste doelstelling grotendeels of volledig op basis van de inschatting door de voorziening (66,03%). Jongeren die het minst hun doelstellingen bereiken na afloop van hun traject zijn de herinstromers. Hoe minder verschillende hulpcombinaties een jongere kreeg, hoe groter de kans dat bij de laatste hulpcombinatie de laatste doelstellingen bereikt werden volgens de voorziening die de jongere begeleidde. We zien hier dus een groep jongeren met een eerder complex traject (in termen van gekregen hulp en van veranderen van voorziening) waarbij ook duidelijk wordt dat de doelstellingen in mindere mate gerealiseerd zijn. Op basis van de beschikbare gegevens kunnen we geen inzicht bieden in wat nu precies hier speelt: gaat het om kenmerken van de jongere, zijn context of dat van zijn of haar gezin, of heeft het ook te maken met het minder goed toewijzen van hulp of met het minder goed functioneren van de betrokken voorzieningen? Uitdiepingsonderzoek naar herinstromers zou hier wel een antwoord kunnen bieden. Daarnaast zien we een toename van de vraag voor meer aangepast aanbod voor de jongere naarmate het aantal hulpcombinaties binnen de NRTJ stijgt. De uitval neemt toe naarmate het aantal hulpcombinaties stijgt voor jongeren binnen een voorziening Jeugdhulp Opgroeien. Hoe groter het aantal hulpcombinaties, hoe groter ook de kans op bemiddeling of ontvluchting. Terwijl dit bij jongeren met minder hulpcombinaties vooral toe te schrijven is aan een onwerkbaar hulpverleningsrelatie.

Het tweede deel van de analyse heeft betrekking op de NRTJ-trajecten van kinderen en jongeren die ook een aanmelding kennen binnen een Gemandateerde Voorziening of Sociale Dienst Jeugdrechtbank. Van de totale NRTJ-populatie die instroomt in 2016 kent twee derden (63,93%) tijdens zijn traject een aanmelding of tussenkomst bij een Gemandateerde Voorziening (GV) of Sociale Dienst Jeugdrechtbank (SDJ). Het grootste deel werd aangemeld bij een SDJ nadat de medewerking na aanmelding bij een GV vastliep en er op die manier een casemanagement werd opgestart. In geval van een tussenkomst van een GV of een SDJ zijn er minder lange hulpepisodes (van 24,81% naar 22,31%) en zien we een grote stijging in aantal jongeren die herinstromen wanneer er sprake is van een tussenkomst (van 5,62% naar 14,50%). Verder onderzoek is nodig om deze verschillen te duiden. Natuurlijk speelt de complexiteit van de dossiers die via een GV of SDJ komen een rol in het verder traject. We zien een duidelijke daling in aantal middellange hulpepisodes (van 15,15% naar 8,04%).

Qua leeftijd zien we een stijging in het aantal jongeren met leeftijdscategorie 15 tot 17 jaar (van 31,80% naar 38,67%) wanneer er sprake is van een tussenkomst van een GV of SDJ. Anderzijds zien we een enorme daling van het aantal jongvolwassenen. Dit heeft te maken met het stopzetten van het mandaat vanaf 18 jaar. We kunnen dus stellen vaker jongeren met een oudere leeftijd een tussenkomst kennen van een GV of SDJ dan wanneer er geen sprake is van een aanmelding. De grootste toename in laatste

functiecombinaties zien we bij diagnostiek en verblijf (van 4,87% naar 9,63%) en diagnostiek (7,61% naar 10,32%) wanneer er sprake is van een aanmelding bij een GV of SDJ. Ook de laatste doelrealisatie werd nagegaan wanneer er sprake is van een tussenkomst van een Gemandateerde Voorziening of Sociale Dienst Jeugdrechtbank. De doelstellingen worden minder vaak bereikt, ingeval van zo'n tussenkomst. Dit verschil zou te maken kunnen hebben met het feit dat in geval van zo'n tussenkomst, de situatie van de jongere ook complexer is. Naarmate de jongere meer maatregelen kreeg via een SDJ, daalt het behalen van de doelstellingen.

Ten laatste zetten we nog eens de belangrijkste verschillen op een rijtje tussen de twee deelpopulaties binnen de onderzochte NRTJ. Wat opvalt zijn de belangrijke verschillen qua duur. Bij de lengte van het traject stellen we een belangrijke discrepantie vast tussen kinderen en jongeren in een voorziening Opgroeien en kinderen en jongeren in de pleegzorg. Binnen de populatie van kinderen en jongeren die gebruik maken van NRTJ zien we dus in feite twee deelpopulaties, wanneer we de duur van het traject in rekening brengen.

Aan de ene kant zijn er de kinderen en jongeren die instromen in een voorziening Jeugdhulp Opgroeien. Hiervan stroomt binnen het jaar 37,80% terug uit de NRTJ uit. Jongeren gekend binnen VJO kennen vooral een traject dat eindigt binnen het jaar. Aan de andere kant zien we de kinderen en jongeren die in de pleegzorg terechtkomen. Een op twee (51,10%) van hen kent een traject van lange duur. De verklaring hiervoor is dat pleegzorg (PZ) vaker langdurig is en we brengen ook in herinnering dat het aandeel 'vrijwilligheid' hoger is bij pleegzorg. Daarnaast stellen we vast dat de herinstroom bij voorzieningen Jeugdhulp Opgroeien hoger ligt dan bij pleegzorg, waar de kans op herinstroom bijna onbestaande is binnen de onderzoeksperiode van drie jaar. Wanneer we specifiek kijken naar de voorzieningen Jeugdhulp Opgroeien vindt herinstroom vaker plaats wanneer er sprake is van een aanmelding bij een Gemandateerde Voorziening of een Sociale Dienst Jeugdrechtbank (15,20% ten opzichte van 6,18%). Voor pleegzorg is het opvallend dat er een tussenkomst GV/SDJ voor minimaal verschil zorgt. Een laatste observatie specifiek voor de voorzieningen jeugdhulp is dat in geval van betrokkenheid van GV/SDJ het aandeel trajecten met onderbreking (zowel minder als meer dan 30 dagen) groter is. Bij bijna 4 op 10 (39,51%) van de trajecten is er zulke onderbreking.

Wanneer we kijken naar de analyses van de leeftijd, zien we dat de instroomleeftijd binnen pleegzorg opvallend jonger is, waarschijnlijk mede als gevolg van de beleidslijn om pleegzorg zoveel als mogelijk als eerste optie in te zetten voor (kleine) kinderen. Dit staat in contrast met de leeftijd van instroom binnen een voorziening Jeugdhulp Opgroeien namelijk tussen 12 tot 17 jaar. Doordat jongeren met een jonge leeftijd instromen binnen pleegzorg is de kans groter dat veel jongeren eind 2019 nog niet uitgestroomd zijn. Binnen de voorzieningen Jeugdhulp Opgroeien merken we de omgekeerde tendens. Jongeren stromen ofwel uit binnen het jaar of kennen vaker een traject met een onderbreking.

Wat verschilt bij de functiecombinaties is het voorkomen van de extra functie 'behandeling' wanneer jongeren meerdere opstarten kenden binnen pleegzorg. Ook de doelrealisatie werd voor de twee deelpopulaties geanalyseerd. Daarbij merkten we op dat het behalen van de doelstellingen daalt naarmate het aantal gekregen hulpcombinaties stijgt voor jongeren met een traject binnen een voorziening Jeugdhulp Opgroeien. Dit verschil is merkbaar kleiner bij pleegzorgjongeren. Met andere woorden, hoe vaker jongeren veranderen van aanbod, hoe kleiner de doelrealisatie bij jongeren die hulp krijgen van een voorziening Jeugdhulp Opgroeien.

Als we kijken naar de tussenkomst van een gemandateerde voorziening of een Sociale Dienst Jeugdrechtbank valt meteen de afwezigheid van jeugddelict bij jongeren binnen pleegzorg op. Binnen

pleegzorg is de vrijwilligheid iets groter waardoor het traject vaker via een maatschappelijke noodzaak zonder casemanagement loopt. De kans dat hulp via een casemanagement sneller opstart, stijgt wanneer het aantal maatregelen toeneemt. Ditzelfde geldt ook voor het ontvangen van een vonnis. Een toename van het aantal maatregelen zorgt voor een stijging van het aantal jongeren met laatste vorderingsgrond jeugddelict. Daarnaast verblijven meer jongeren in een gemeenschapsinstelling wanneer het aantal maatregelen oploopt. Voor de laatste verkregen hulp zagen we een toename bij de reden van uitval voor ontvluchting en zware incidenten bij jongeren binnen een voorziening Jeugdhulp Opgroeien na tussenkomst van een GV/SDJ.

4. Discussie en pistes voor vervolgonderzoek

Dit project vormt een onderdeel van het opzetten van een longitudinaal onderzoek naar jeugdhulpverleningstrajecten. Het vooronderzoek kwam tot de conclusie dat zo'n longitudinaal onderzoek best multi-methodisch is. Op dit moment worden de bestaande registratiegegevens benut om een meer algemeen beeld te krijgen van de trajecten die jongeren afleggen. Dit kan wel maar als er aan een aantal basisvereisten voldaan is, zoals het registreren van het Rijksregisternummer en het integreren van een basisset van indicatoren die toelaat een uniforme registratie te hebben van een beperkt aantal kenmerken van het traject (zoals de begin- en einddatum, de aangewezen en uiteindelijk verkregen hulp, de manier van afsluiting). Aangezien deze administratieve gegevens relatief beperkt zijn en hierdoor leiden tot het vaststellen van een aantal overkoepelende trends en conclusies, kan er vervolgens uitdiepingsonderzoek opgezet worden dat meer diepgaande analyses mogelijk maakt (zoals bv. bijkomende gegevensverzameling aan de hand van vragenlijsten, dossieranalyse, diepte-interviews met professionals of kinderen en jongeren).

In het vooronderzoek werd tevens voorgesteld om te werken met pilootstudies om op basis van een pragmatische benadering datakoppelingen mogelijk te maken en op die manier delen van trajecten van jongeren in beeld te brengen. In de daaropvolgende deelprojecten werden twee pilootstudies voorgesteld: (1) een datakoppeling met de Kruispuntbank Sociale Zekerheid om de socio-economische situatie van jeugdhulpverleners in kaart te brengen, (2) de NRTJ-trajecten analyseren op basis van een koppeling van de gegevens van INSISTO, Domino BinC en Domino OSD, omdat de variabelen in beide systemen het best aansluiten bij de basisset van indicatoren die nodig is om trajecten in kaart te brengen.

Gezien het over een beperkte set van variabelen gaat die in de geanalyseerde databanken beschikbaar zijn, moeten we met de nodige voorzichtigheid met deze resultaten omgaan. Zo beschikken we niet over specifieke informatie over de kenmerken van het kind, van zijn context, van het voortraject dat voorafging aan de NRTJ en de RTJ die mogelijk geboden werd nadat de NRTJ beëindigd werd. Ook het feit dat we niet de hele NRTJ in beeld kunnen is een beperking van dit onderzoek. Maar tegelijkertijd roepen ze wel heel wat nieuwe beleidsrelevante (onderzoeks)vragen op, bijvoorbeeld over welke factoren bijdragen aan herinstroom, hoe herinstroom beter vermeden kan worden, over wie nu precies in de pleegzorg en wie bij een voorziening Jeugdhulp Opgroeien wordt geholpen, over of een langere begeleiding herinstroom zou kunnen vermijden. Deze vragen zouden via uitdiepingsonderzoek verder bekeken kunnen worden.

Dit rapport beschrijft de eerste analyses die een inzicht geven in de NRTJ-trajecten voor kinderen en jongeren die instroomden in 2016. De resultaten uit dit onderzoek wijzen erop dat het mogelijk is om verschillende databanken aan de hand van een gepseudonimiseerd rijksregister te koppelen. Het

rapport levert heel wat nieuwe inzichten op, maar we hebben op dit moment enkel de cohorte 2016 geanalyseerd. Dit is de periode vlak na de toepassing van het nieuwe Decreet betreffende de Integrale Jeugdhulp. Het Agentschap Opgroeien legt dan ook de nadruk op de jeugdige leeftijd van de databanken in het jaar 2016 waardoor sommige variabelen minder betrouwbaar zijn. Een replicatie van de analyses op de cohorte 2017 is dan ook een interessante piste om op korte termijn uit te voeren en dit omwille van inhoudelijke en methodologische overwegingen.

Eén van de beperkingen van dit onderzoek is dat we louter zicht hebben op een deel van de NRTJ-trajecten. Het toevoegen van andere sectoren aan de analyses zou leiden tot een omvattender inzicht in de NRTJ en na verloop van tijd de volledige brede Jeugdhulp. Een eerste voorstel is de kinderen en jongeren te betrekken die gekend zijn bij VAPH en geholpen worden door een vergunde zorgaanbieder. Aangezien het VAPH geen gebruik maakt van modules, moet gezocht naar een oplossing om de verkregen hulp op een uniforme wijze in kaart te brengen.

Om hulpverleningstrajecten in kaart te brengen, onderstrepen we het belang van een intersectoraal gedragen basisset van indicatoren, zoals bepleit werd in het vooronderzoek dat de basis vormde voor het longitudinaal onderzoek (Coppens et al, 2018). Die set geeft op een uniforme wijze zicht op de start en einde van de hulp, de verkregen hulp en de manier van beëindiging. Een geleidelijke implementatie van de basisset en/of een opbouw van een gemeenschappelijke databank overheen de verschillende sectoren, zoals ook in het vooronderzoek werd aanbevolen, is nodig om het volledige traject van de jongere in kaart te kunnen brengen. Doordat die basisset nog niet aanwezig is, hebben we in dit rapport gekozen voor een pragmatische aanpak die erin bestond om de gegevens die wel inzicht geven in de trajecten te analyseren. Zo'n basisset kan tevens ook helpen om het voortraject te analyseren van de jongere. Als er uniforme indicatoren zijn opgenomen in de RTJ die een zicht geven op het begin, einde en soort van begeleiding, kunnen we bijvoorbeeld wel nagaan hoelang het duurt voor de jongere in de NRTJ terecht komt en of de jongere nog RTJ krijgt na de beëindiging van NRTJ. Het bestuderen van deze delen van het traject kan wanneer we de rechtstreeks toegankelijke hulp meenemen binnen de analyses, maar dit kan enkel als de basisset van indicatoren ook in deze sectoren geïmplementeerd wordt in de registratiesystemen. De implementatie van de basisset van indicatoren is echter niet louter een technische aangelegenheid, want zulke aanpassingen aan systemen hebben ook altijd inhoudelijke gevolgen voor de hulpverlening zelf.

In dit onderzoek zijn de wachtenden niet geanalyseerd. Dit onderzoek bespreekt trajecten waarbij een effectieve opstart plaatsvond. De verkenning van de data heeft tot de vaststelling geleid dat de wachtenden isoleren mogelijk is om verder te onderzoeken. In de toekomst kan vervolgonderzoek naar deze groep jongeren gebeuren. Zo lenen de data er zich toe om wachtenden onder te verdelen in drie verschillende categorieën: wachtenden zonder hulp, wachtenden met lopende hulp en wachtenden die ooit hulp kregen. Vervolgonderzoek kan de trajecten van deze subpopulaties bestuderen. We willen dan ook een antwoord te vinden op de vraag of jongeren na verloop van tijd nog steeds wachten. Het zou ook bijzonder interessant zijn om na te gaan of de wachtenden ondertussen rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (RTJ) krijgen en of er al dan niet een tussenkomst van een GV of SDJ plaatsvindt en of er een reden is waarom hun hulpvraag is stopgezet na hun aanmelding bij de Intersectorale Toegangspoort (ITP).

In verder uitdiepingsonderzoek zouden enkele subdoelgroepen verder geanalyseerd kunnen worden. We stellen drie onderzoekspistes voor: (1) jonge kinderen, (2) de jongeren die herinstromen en (3) de 'late' instromers. Elke subgroep heeft zijn eigen kenmerken die gedurende dit onderzoek verdere vragen oproep. De groep jonge kinderen heeft als kenmerk dat zij vroegtijdig instromen in de NRTJ maar ook

een grotere kans hebben om er langere tijd verblijven, ook als dat in een instelling is. Voor de jongere kinderen in pleegzorg is het ook relevant te onderzoeken over welk type pleegzorg het gaat (bestand- en netwerkpleegzorg). De vaststelling dat jonge kinderen een hoge kans op een langdurig traject hebben, zou vanuit ontwikkelingspsychologisch en hechtingsperspectief kritisch kunnen in vraag gesteld worden, maar de ruwe registratiegegevens bieden geen inzicht of en hoe de ouder(s) en de context in de instellingen en/of pleegzorg betrokken zijn om de band onderling te versterken. Dit uitdiepingsonderzoek zou kunnen gebeuren door middel van dossieranalyse en of bijkomende gegevensverzameling over de ontwikkeling van het jonge kind. Een tweede opvallende groep zijn de herinstromers. Op basis van de vaststellingen zou de indruk kunnen ontstaan dat er mogelijks te snel beslist is om de NRTJ stop te zetten. Maar het kan er ook mee te maken hebben dat de begeleiders zich hiervan wel degelijk bewust zijn maar gezocht hebben naar manieren om de meest intensieve hulp stop te zetten om maximale kansen te geven aan het laten opgroeien van het kind in zijn natuurlijke context. Uitdiepingsonderzoek zou een zicht kunnen geven op de vraag of deze jongeren RTJ in tussentijd hebben gekregen, wat precies de aanleiding is geweest om te stoppen met de NRTJ en later de NRTJ terug op te starten. Bijzondere aandacht moet hier gaan naar de kinderen en jongeren die ook gekend zijn bij de GV en/of de SDJ. Als derde voorstel valt op dat een relatief grote groep redelijk laat in de adolescentie instroomt in de jeugdhulp. Deze periode is vanuit ontwikkelingspsychologisch perspectief per definitie een complexe periode, maar toch vraagt dit grote aantal om een verdere uitdieping van de redenen van de late instroom, waarom in die situaties precies NRTJ nodig is en of die late instroom in NRTJ ook samenhangt met een voorafgaande fase van RTJ-hulp.

Een andere onderzoekspiste heeft betrekking op de kinderen en jongeren die ook gekend zijn bij de GV en/of de SDJ. Voor deze pilootstudie zijn vijf categorieën van hulpepisodes ontworpen. Deze geven inzicht in de lengte en het type van het traject maar niet in de chronologie. Meer bepaald bedoelen we het moment waarop de Gemandateerde Voorziening of een Sociale Dienst Jeugdrechtbank tussenkomt. Aan de hand van de verschillende datums meegeleverd binnen de datafiles is het mogelijk om deze chronologie na te gaan.

Tot slot zijn er vragen die we trachten te beantwoorden in vervolgonderzoek die opdoken tijdens het uitvoeren van deze studie. Eén van die vragen is wat er gebeurt na het krijgen van de functie diagnostiek als laatste hulp. Een andere piste is het beter verkennen van de kortdurende trajecten van jongeren waar slechts één of twee hulpcombinaties worden verleend en die binnen het jaar uitstromen uit de NRTJ. Deze verdiepvragen proberen we te beantwoorden aan de hand van het toevoegen van de gegevens 2020 en het opmaken van verschillende cohorten zoals eerder aangegeven. Idealiter zullen de analyses extra draagkracht krijgen door het toevoegen van kwalitatief onderzoek die deze verdiepvragen trachten te beantwoorden.